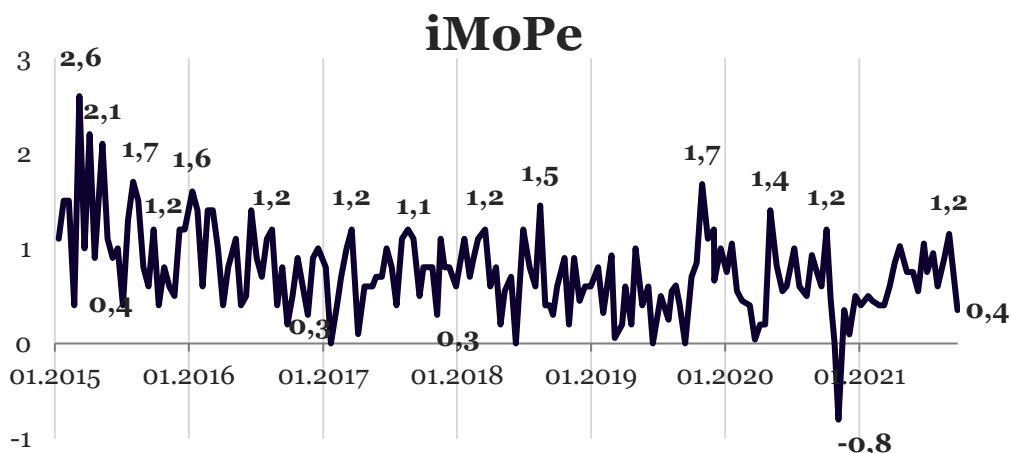

iMoRe №167. Приєднання бізнесу до електромереж та фінансова стабільність на ринку газу

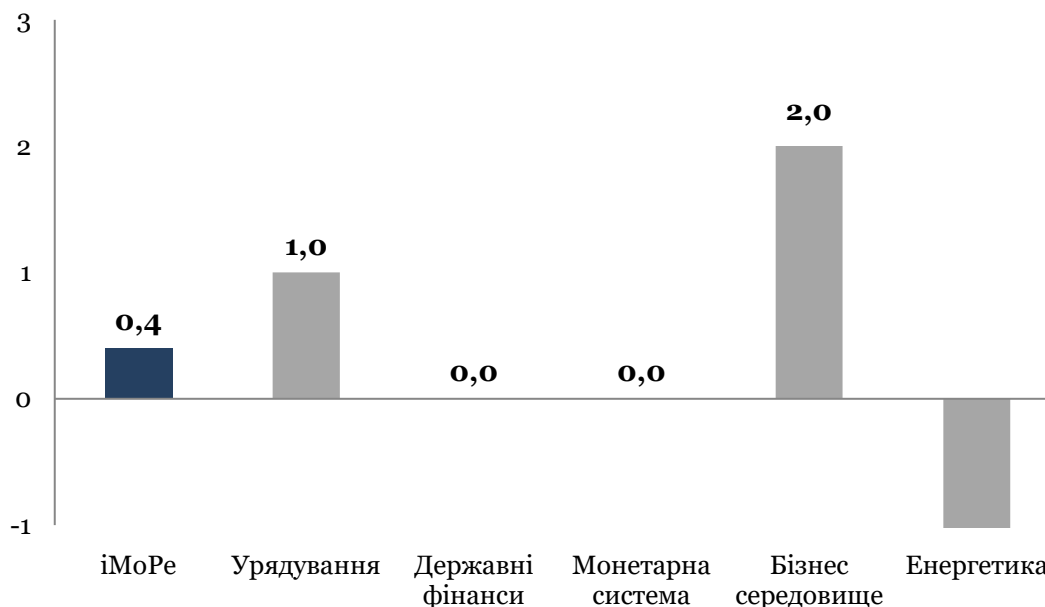
Індекс моніторингу реформ (iMoRe) становить +0,4 бала за період з 16 по 29 серпня 2021 року з можливих значень від -5,0 до +5,0. У попередньому раунді індекс дорівнював +1,0 бала.

Графік 1. Динаміка Індексу моніторингу реформ

iMoRe може приймати значення від -5 до +5, значення вище за +2 розглядається як прийнятний темп реформ

Графік 2. Значення iMoRe та його компонентів у поточному раунді оцінювання

Основні події раунду

1. Закон про спрощену процедуру приєднання до електричних мереж для малого та середнього бізнесу, +2,0 бала

Тривалість та вартість процедури приєднання до електромереж є важливими показниками легкості ведення бізнесу в країні. Підприємствам, які хочуть побудувати нові виробничі потужності, завжди потрібно підключатися до електромереж. За даними рейтингу [Doing business 2020](#), середня тривалість підключення до електромереж в Україні становить 267 днів (у країнах ОЕСР з високими доходами – 75 днів). Вартість підключення в Україні є у 3.5 рази більша, ніж ВВП на одну особу (у країнах ОЕСР – 0,6 від ВВП на 1 особу). Така тривалість та вартість негативно впливає на обсяг інвестицій, необхідних для початку бізнесу, та терміни реалізації інвестиційних проектів.

Закон [1657-IX](#) від 15.07.2021 спрощує оформлення земельних відносин та дозвільних процедур, які пов'язані з приєднанням до електромереж. Він запроваджує принцип «Єдиного вікна» та спрощений порядок приєднання до електромереж для споживачів потужністю до 1 МВт.

Коментар

«Закон допомагає вирішити низку проблем, з якими зіштовхуються компанії при приєднанні до електромереж

Проблема 1. Довгий термін отримання вихідних даних та погодження проектної документації

Щоб вирішити цю проблему, закон встановлює принцип мовчазного погодження проектної документації. Узгодження проектної документації на будівництво або технічне переоснащення електричних мереж зовнішнього електрозабезпечення електроустановок замовника (до точки приєднання електроустановок замовника) та проектної документації на будівництво електричних мереж лінійної частини приєднання із заінтересованими особами (суб'єктами природних монополій, юридичними особами публічного права) здійснюється через електронний кабінет користувача Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва або іншу інформаційну систему, інтегровану з електронною системою, у порядку, визначеному Законом України “Про регулювання містобудівної діяльності”.

Проблема 2. Компанії мають обмежений доступ до інформації

Закон забезпечує вільний доступ до відомостей щодо геопросторових даних про територію, інженерно-геологічні умови, будівельну діяльність, об'єкти інженерної інфраструктури, наявні та запроєктовані інженерні мережі, розподіл потужностей інженерних мереж, наявні вільні потужності та отримані технічні

умови через офіційні веб-сайти органів влади, місцевого самоврядування, суб'єктів природних монополій та містобудівний кадастр (з 15.01.2022)

Проблема 3. Затягування строків надання дозволу на розроблення проекту землеустрою

Закон встановлює, що у разі, якщо у місячний строк з дня реєстрації клопотання про надання дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки з метою встановлення земельного сервітуту, відповідний орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування не надав дозволу на розроблення документації із землеустрою або мотивовану відмову у його наданні, зацікавлена особа у місячний строк з дня закінчення зазначеного строку має право замовити розроблення документації із землеустрою без надання такого дозволу, про що письмово повідомляє відповідний орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування.

Проблема 4. Відсутність практичної реалізації принципу, за яким земля слідує за нерухомим майном, що на ній розташоване

Закон встановив, що державна реєстрація переходу права власності на об'єкт нерухомого майна (житловий будинок (крім багатоквартирного), іншу будівлю або споруду) або окрему частку у праві спільної власності на нього, об'єкт незавершеного будівництва, що розташований на земельній ділянці (крім земель державної, комунальної власності), яка перебувала у власності відчужувача (попереднього власника) такого об'єкта нерухомого майна, проводиться одночасно із державною реєстрацією переходу права власності на земельну ділянку (окрему частку у праві спільної власності на неї) від відчужувача (попереднього власника) відповідного об'єкта нерухомого майна до його набувач».

Антон Зоркін, керівник сектору «Енергетика» BRDO

2. Постанова про переведення дач та садових будинків у житлові через Реєстр будівельної діяльності, +1,0 бал

Коментар

«Згідно з будівельними нормами, дачні та садові будинки – це будинки садибного типу, або будівлі для літнього (сезонного) використання. Законодавство накладає певні обмеження на використання таких будинків – в них не можна зареєструвати місце проживання. Проте часто власники таких будинків споруджували їх відповідно до вимог до житлових будинків та проживають в них постійно. У такій ситуації власникам доцільно перевести дачні та садові будинки у житлові та використовувати їх без обмежень.

Постанова від [18 серпня 2021 р. № 881](#) спрощує процедуру переведення цих будинків у житлові та дозволяє подати необхідні документи у електронній формі.

«Постанова КМУ від 18 серпня 2021 р. № 881 спрямована на приведення Порядку переведення дачних і садових будинків, що відповідають державним будівельним нормам, у жилі будинки у відповідність до Закону України від 17 жовтня 2019 року № 199-IX.

Постановою № 881 надається можливість подачі заяви уповноваженому органу для переведення дачного чи садового будинку у жилий будинок не лише в паперовій формі, а й в електронній формі через е-кабінет користувача Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва або іншу державну інформаційну систему, інтегровану з електронним кабінетом власника.

Також постановою № 881 запроваджується виготовлення рішення уповноваженого органу за результатами розгляду заяви та доданих до неї документів про переведення дачного чи садового будинку у жилий будинок або про відмову в такому переведенні виключно з використанням Реєстру будівельної діяльності Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва у формі електронного документа.

Зазначені зміни сприяють реалізації таких, визначених ст. 4 Закону України “Про надання адміністративних послуг”, принципів державної політики у сфері надання адміністративних послуг:

- відкритість та прозорість;
- доступність інформації про надання адміністративних послуг;
- доступність і зручність для суб'єктів звернень».

Олексій Дорогань, виконавчий директор Офісу ефективного регулювання BRDO

3. Закон про забезпечення фінансової стабільності на ринку природного газу, -1,0 бал

З 2016 року у компаній, на які було покладено спеціальні обов'язки щодо постачання газу населенню, накопичилися борги перед НАК “Нафтогаз”. Основна частина цих боргів накопичилася на підприємствах РГК – Регіональної газової компанії (так звані газзбути, які контролює олігарх Фірташ) та у теплокомуненерго. Певна частина боргів теплокомуненерго могла сформуватися за рахунок того, що у певні періоди тарифи

теплокомуненерго не повністю покривали собівартість. Загальна сума цих боргів, [за оцінками НАК Нафтогазу](#), становить 93,3 млрд грн станом на 31 серпня 2021.

Для того щоб вирішити цю проблему, депутати прийняли закон [1639-IX](#) від 14.07.2021 який запроваджує реструктуризацію цього боргу. Також НАК Нафтогаз та теплокомуненерго проведуть звірку, щоб ідентифікувати суми боргу, які сформувалися через різницю у собівартості та тарифах. В результаті реструктуризації терміни виплат буде перенесений на майбутнє, а частина боргу може бути списана. Зокрема, буде списаний борг, який сформувався за рахунок різниці в тарифах, штрафів, пені тощо.

Частина експертів негативно оцінила цей закон, що зумовило загальну негативну оцінку. Це можна пояснити кількома факторами. По-перше, у результаті реструктуризації Нафтогаз не отримає найближчим часом кошти, які потрібні для реалізації інвестиційних проектів з розробки нових родовищ та видобутку власного газу. По-друге, регулярне списання боргів створює викривлення стимулів, коли раціональною поведінкою стає неповернення запозичень. По-третє, це створює додаткове навантаження на бюджет.

Коментар

«Закон запускає процес врегулювання заборгованості за газ та послуг з його транспортування. Важливо, що з боку держави визнано частину провини за накопичення боргів на ринку, особливо в частині боргів підприємств теплової комунальної енергетики (ТКЕ) за газ. Питання лише, в яку суму бюджетних видатків це вилітеться після верифікації боргів. Процес перевірки стартував лише у вересні, коли уряд затвердив Методику визначення заборгованості з різниці в тарифах і Типове положення про територіальну комісію з питань узгодження заборгованості з різниці в тарифах. Загалом проблему слід було вирішувати задовго до старту опалювального сезону, щоб тягар боргів не заважав ТКЕ контрахувати газ на більш вигідних для них умовах. Станом на 31 серпня “Нафтогаз” оцінював сукупні борги підприємств ТКЕ та ТЕЦ за газ, використаний для виробництва тепла, на рівні близько 57,3 млрд грн, а регіональних газозбутових підприємств – 23,6 млрд грн».

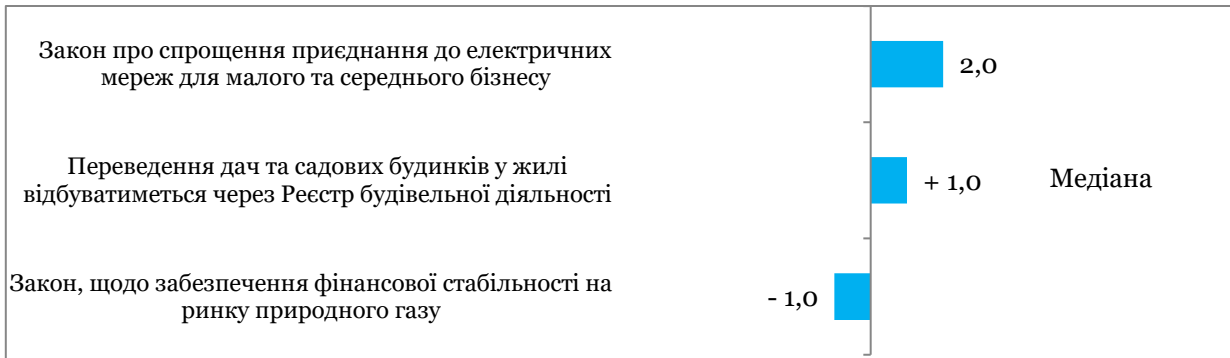
Роман Ніцович, «Діксі груп»

«До 20 травня 2021 р. на НАК “Нафтогаз України” було покладено спеціальні обов’язки постачати природний газ виробникам теплової енергії. Отже, наразі відбувається перехід підприємств теплостачання на ринкові умови придбання природного газу. Згідно вимог договорів з “Нафтогазом”, підприємства теплової комунальної енергетики мали платити за газ у той місяць, коли його отримували з остаточним розрахунком у місяці, наступному за місяцем споживання.

Натомість споживачі платять за комунальні послуги у наступному місяці за місяцем споживання. Разом з тим, історично склалося, що 20-30% споживачів оплачують комунальні послуги невчасно. Це призвело до утворення боргів ТКЕ перед “Нафтогазом”. Оскільки в договорах “Нафтогазу” як державної компанії на виконання Цивільного кодексу була прописана вимога в першу чергу зараховувати гроші в рахунок оплати боргів, штрафів та пені, то під час сплати старих боргів, нові продовжували накопичуватись. В той же час ТКЕ як природні монополії не мають джерел покриття штрафів і пені, оскільки їх закладення в тариф законодавчо заборонено. Фактично існувало замкнуте коло. Ця проблема потребувала врегулювання. Законом 1639-IX були внесені зміни до закону “Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення”, який діє з 2016 року. Один раз в Україні вже пройшла реструктуризація боргів. Проте з того часу накопичились нові борги і виникла потреба перенести дату, накопичені борги до якої можна реструктуризувати. Тепер це 1 червня 2021 року. Новий закон розширює перелік боргів, які можна реструктуризувати. Раніше це були лише борги за газ, а тепер можна також врегулювати борги за розподіл і транспортування природного газу та за покупне тепло, які виникли з незалежних від підприємств причин. Борги у сумі до 10 мільйонів гривень можуть бути розстрочені на термін до 6 років, понад 10 мільйонів – на 7 років, а понад 5 мільярдів – на 15 років. При цьому, після виконання ТКЕ зобов’язань з виплати основної частини боргу, боржнику списуються пені і штрафи, нараховані на такий борг, а також борг не індексується з урахуванням інфляції. Закон також створив правові засади для відшкодування різниці у тарифах підприємств ТКЕ та водопровідно-каналізаційного господарства, утворених до 1 червня 2021, за рахунок коштів державного бюджету. Планується, що це буде субвенція клірингового характеру».

Олена Коляда, експерт з питань регулювання діяльності підприємств комунального господарства

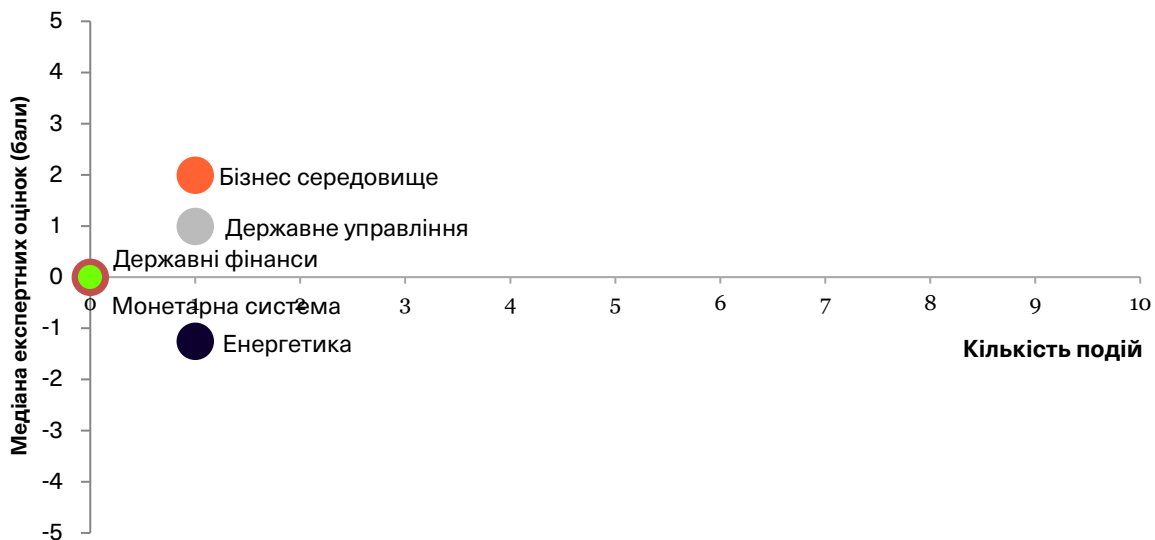
Графік 3. Події, що визначали значення індексу, оцінка події є сумою її оцінок за напрямками, тому вона може перевищувати +5, або бути меншою за -5

Таблиця 1. Оцінки всіх подій та прогресу реформ за напрямками

Державне управління	+1,0
Переведення дач та садових будинків у житлові відбудуватиметься через Реєстр будівельної діяльності	+1,0
Державні фінанси	0,0
Монетарна система	0,0
Бізнес середовище	+2,0
Закон про спрощення приєднання до електричних мереж для малого і середнього бізнесу	+2,0
Енергетика	-1,3
Закон щодо забезпечення фінансової стабільності на ринку природного газу	-1,0

Графік 4. Значення окремих компонентів Індексу та кількість подій

(Див. графіки та таблиці на сайті http://imorevox.in.ua/?page_id=577, http://imorevox.in.ua/list_rounds.php)

Довідкова інформація: Індекс Моніторингу Реформ (iMoPe) VoxUkraine призначений надавати комплексну оцінку зусиллям влади України зі впровадження економічних реформ. Індекс базується на експертних оцінках змін у регуляторному середовищі за п'ятьма напрямками:

1. Державне управління
2. Державні фінанси
3. Монетарна система
4. Бізнес середовище
5. Енергетика

Детальніше про Індекс та методологію розрахунку можна дізнатись на сайті imorevox.org.

VoxUkraine- це ініціатива, створена групою міжнародних та вітчизняних економістів, присвячена реформам та економічному розвитку України. Цілями VoxUkraine є поширення науково обґрунтованого аналізу та коментарів щодо економічних та суспільно-політичних подій в Україні, підвищення рівня дискусії та формулювання системного підходу до реформ, а також інтеграція України в світову мережу економістів та діячів, відповідальних за економічну політику.